

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

jun 2026. godine

Bilten broj 6/2026

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	4
Potrebno unaprediti transparentnost podataka o infrastrukturnim projektima	4
Šta (ne) predviđa novi Akcioni plan za borbu protiv korupcije.....	4
Saopštenja.....	8
Mišljenje ODIHR potvrđuje da je rasprava o predlogu izmena Zakona o finansiranju političkih aktivnosti preuranjena	8
Inicijative i analize.....	10
Rezervisani korisnici budžetske rezerve	10
Prijava Agenciji za sprečavanje korupcije	11
Mediji	15
Pet najskupljih projekata poskupelo za pet milijardi evra	15

Aktivnosti

U Beogradu je 3. juna 2026. godine održana druga sednica Nadzornog odbora za praćenje Instrumenta za reformu i rast (RGF), tripartitnog tela u okviru kojeg Nacionalni konvent ima punopravno članstvo sa pravom glasa. Sednici su prisustvovali predstavnici Evropske komisije, državnih organa Republike Srbije, civilnog društva, ambasada država članica i međunarodnih organizacija. Na dnevnom redu bili su pregled sprovođenja RGF po svim oblastima Reformske agende, pitanja upravljanja i monitoringa, revizija i kontrola, WBIF investicije, kao i komunikacija i vidljivost.

Ispred Transparentnosti Srbije govorio je Nemanja Nenadić. TS u okviru Konventa koordiniše praćenje obaveza Srbije iz Reformske agende koje se odnose na pitanja demokratije i vladavine prava. U ovoj oblasti je samo jedna od planiranih mera bila u potpunosti ostvarena. Nenadić je najveći deo vremena posvetio pitanju ocena koje će Evropska komisija dati o sprovođenju reformi. U nekim slučajevima same mere nisu formulisane na takav način da bi se mogle ispuniti. U drugim, postoji opasnost da će se dvosmislenosti tumačiti na neadekvatan način. Kao primer za to se mogu navesti izmene tri medijska zakona, koje su se zaista dogodile uz pribavljeno mišljenje Evropske komisije, kao što je napisano. Međutim, kod izrade ovih zakona nije poštovana procedura iz domaćih propisa, niti su oni rešili brojne probleme na koje su ukazala medijska i novinarska udruženja. Još drastičniji primer je obaveza objavljivanja informacija o projektima koji su ugovoreni na osnovu međudržavnih sporazuma. Iako mera glasi „objavljivanje ugovora“, napomena o tome koje informacije treba da budu objavljene je iskorišćena za to da se ne objave ugovori. Ishod je da se transparentnost poslovanja države tek neznatno povećala i da je propuštena jedinstvena prilika da reformska agenda posluži kao pokretač bitnih promena.

Kad je reč o borbi protiv korupcije, usvajanje akcionog plana za period 2026-2028 smatraće se uspehom, bez obzira na manjkavosti tog dokumenta. Takođe, napredak se meri na osnovu povećanja broja tužilaca i sudija koji rade na koruptivnim predmetima, do čega još nije došlo. Iako ovo može biti značajan pokazatelj spremnosti države da obezbedi kapacitete za borbu protiv korupcije, ostvarivanje ove mere bi veoma malo značilo u situaciji kada policija otvoreno uskraćuje podršku tužiocima kada sprovode istrage neprijatne po vlast, ili kada se zakoni koji uređuju njihov rad sprovode kako bi se omele takve istrage.

Nenadić je ovu priliku iskoristio i da pokrene pitanje javnih konsultacija u pripremi planskih dokumenata i propisa, nakon nedavnih izmena Vladinih uredbi. Pošto se Vlada poziva na to da će se na proces konsultacija i analize efekata, kada se planovi i propisi odnose na evropske integracije primeniti „posebna pravila“ iz pregovaračkog procesa, zatražen je odgovor na pitanje koja su to pravila. Ovo je važno kako zbog pravne sigurnosti, tako i da bi se sprečila zloupotreba evropskih integracija.

Predstavnik TS, Nemanja Nenadić, učestvovao je na sastanku nekoliko predstavnika domaćih NVO sa generalnim direktorom DG ENEST, J. Kopmanom. Nenadić je ovom prilikom najviše govorio o nactima izmena Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i Zakona o sprečavanju korupcije, s obzirom na to da su i predstavnici EK u više navrata naglasili njihovu bitnost za reforme i napredak Srbije u EU integracijama. Nenadić je naveo ključne slabosti zakonskih rešenja, ali i pitanje sprovođenja normi do sada, koje ne

pružaju nikakvog razloga za optimizam da bi bilo koje novo zakonsko rešenje moglo da značajno promeni situaciju.

Predstavnica Transparentnost Srbija, Miša Bojović, učestvovala je učestvovala je 26. juna 2026. godine u Sarajevu na okruglom stolu „Jačanje okvira i praksi zaštite zviždača (uzbunjivača) u Bosni i Hercegovini“, koji je organizovao Transparency International u Bosni i Hercegovini povodom Svetskog dana uzbunjivača. Tokom događaja predstavljen je regionalni izveštaj „Protected or Exposed? Whistleblower Protection in the Western Balkans: Progress and Challenges“, uz učešće predstavnika organizacija i stručnjaka iz zemalja Zapadnog Balkana koji su govorili o izazovima i napretku u zaštiti uzbunjivača u regionu. Predstavnica Transparentnosti Srbija predstavila je iskustva i nalaze iz Srbije u oblasti prijavljivanja korupcije i zaštite uzbunjivača, ukazujući na značaj delotvorne primene zakonskih mehanizama i institucionalne podrške uzbunjivačima.

Miša Bojović je 24. juna 2026. godine u Briselu učestvovala na konferenciji u organizaciji Transparency International EU, posvećenoj predstavljanju iskustava i izazova u procesima pristupanja Evropskoj uniji u zemljama Zapadnog Balkana, kao i u Moldaviji, Gruziji i Ukrajini. Događaj je okupio predstavnike Evropske komisije, Evropskog parlamenta, Saveta Evropske unije, kao i predstavništava država članica EU. Tokom panela, predstavnica Transparentnosti Srbija govorila je o funkcionalnosti postojećeg okvira politike proširenja, kvalitetu i potencijalu dostupnih mehanizama za podsticanje reformi, kao i ograničenjima koja proizlaze iz nedovoljne političke volje, slabe primene preporuka i ograničenog uticaja postojećih instrumenata na unapređenje vladavine prava.

Antikorupcijsko savetovalište TS (ALAC) radilo je i tokom juna. Sve informacije o mogućim slučajevima korupcije građani mogu prijaviti, odnosno dobiti potrebna obaveštenja, na broj 069 1978 158 ili putem mejla ts@transparentnost.org.rs.

U junu smo imali 207 objavljenih vesti o našim aktivnostima ili izjava predstavnika TS.

Na sajt TS, u segmentu „Inicijative i analize“, postavili smo nekoliko novih [analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora. Među njima su i [zahtev MUP-u](#) u vezi sa saopštenjem o broju prisutnih na skupu 27. juna i [prijava Agenciji](#) za sprečavanje korupcije u vezi sa tim istim skupom.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu

Pod lupom

Potrebno unaprediti transparentnost podataka o infrastrukturnim projektima

10. juna 2026.

Fiskalni savet je, u Mišljenju na Nacrt Fiskalne strategije za 2027. godinu, dao veoma važne preporuke za unapređenje transparentnosti podataka o infrastrukturnim projektima.

I TS smatra da bi svi podaci koje navodi Fiskalni savet, kao i ugovori, njihovi aneksi i podaci o realizaciji za sve projekte trebalo da budu javno dostupni. To je posebno značajno kada je reč o projektima koji nisu ugovoreni po Zakonu o javnim nabavkama. Na takve projekte se ne primenjuju ograničenja u pogledu ugovaranja dodatnih radova, pri čemu je i inicijalna vrednost ugovora vrlo verovatno veća nego što bi bila ona do koje bi se došlo kroz otvoreno nadmetanje.

Preporuke Fiskalnog saveta su:

- Podela tabele (u kojoj su prikazani projekti) na aktivne i završene projekte. Pored evidencije o aktivnim investicijama, potrebno je zadržati i zaseban pregled projekata koji su formalno završeni ili se nalaze u završnoj fazi realizacije. To bi omogućilo praćenje konačnih troškova i stvarne realizacije u poslednjoj godini sprovođenja projekta.
- Unapređenje obuhvata aktivnih projekata. Nekoliko velikih infrastrukturnih projekata i dalje se ne nalazi u ovoj listi (npr. „Vožd Karađorđe“, „Osmeh Vojvodine“ i dr.), iako njihova vrednost i fiskalni značaj opravdavaju uključivanje u centralni pregled javnih investicija.

Istovremeno, tabelu bi trebalo proširiti i za druge investicije u kojima učestvuje Republika nezavisno od toga što ih ne finansira samostalno (npr. Budžetske transfere koji se usmeravaju Gradu Beogradu za izgradnju metroa, ali i projekte u energetici koje će direktno ili indirektno – kroz garantovane kredite – pokriti država).

- Uvođenje kolone sa inicijalnom planskom vrednošću projekta. Potrebno je prikazati prvobitno ugovorenu vrednost projekta kao baznu veličinu, kako bi se na uniforman i transparentan način moglo pratiti odstupanje u odnosu na naknadne revizije i konačne troškove. Bez takvog prikaza, nije moguće sistematski pratiti probijanje troškova i upoređivati projekte međusobno.

Šta (ne) predviđa novi Akcioni plan za borbu protiv korupcije

16. juna 2026.

Uprkos planiranim ulaganjima u borbu protiv korupcije, koji za period od tri godine premašuju iznos od 10 miliona evra, Srbija beleži sve lošije rezultate na međunarodnim listama, pa je ove godine po indeksu percepcije korupcije bila rangirana najlošije u regionu.

Novi Akcioni plan za period od 2026. do 2028. predviđa niz mera, ali se postavlja pitanje koliko će one zaista uticati na smanjenje korupcije u Srbiji, pogotovo kada se uzme u obzir da za neke probleme, poput postupanja policije ili dostupnosti informacija od javnih značaja, rešenja nisu ni predložena, piše Nova ekonomija.

Vlada Srbije usvojila je Akcioni plan za period od 2026. do 2028. godine za sprovođenje Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije za period od 2024. do 2028. U pitanju je dokument u kojem se, između ostalog, navodi šta je dosad ispunjeno na planu smanjenja i sprečavanja korupcije, koji su dalji koraci, ali i koliko je novca za to potrebno.

Opšti cilj Strategije je, kako se navodi, “stalna posvećenost organa javne vlasti i političkih subjekata suzbijanju korupcije i efikasnoj i doslednoj primeni i stalnom unapređenju antikorupcijskih pravila, blagovremeno otkrivanje i adekvatno kažnjavanje koruptivnog ponašanja i jačanje svesti o uzrocima, stanju i štetnosti korupcije”. Takođe, Strategija prepoznaje i pet posebnih ciljeva. To su unapređenje normativnog okvira radi efikasnijeg sprečavanja i suzbijanja korupcije, jačanje institucionalnog okvira za sprečavanje i borbu protiv korupcije, unapređenje transparentnosti, jačanje integriteta u javnom sektoru i organima nadležnim za suzbijanje korupcije i podizanje svesti o štetnosti korupcije.

Agencija za sprečavanje korupcije, koja vrši nadzor nad sprovođenjem strategije, navela je, na osnovu rezultata za period 2024-2025, da opšti strateški cilj nije ostvaren, ali da se to nije moglo ni očekivati, s obzirom na to da je Strategija usvojena za period do 2028. godine. U izveštaju Agencije navodi se da je od 143 aktivnosti, 61 aktivnost sprovedena, što je 43 odsto. Nije sprovedeno 80 aktivnosti, odnosno 56 odsto. Preostale dve aktivnosti Agencija nije mogla da oceni zbog nedostataka podataka.

Kao ključni izazovi u sprovođenju Strategije ističu se “izostanak efektivne koordinacije na političkom i operativnom nivou, nedovoljni

ljuski i upravljauki kapaciteti u institucijama, kao i praksa prenošenja velikog broja nerealizovanih aktivnosti u naredni akcioni plan, što je uticalo na odlaganje njihove realizacije”. U domenu nadzora, problemi se javljaju i zbog nedovoljno kvalitetno definisanih pokazatelja, koji često mere izvršenje pojedinačnih aktivnosti, a ne stvarne promene u stanju u određenoj oblasti.

Potrebno više od 10 miliona evra

Ukupna potrebna sredstva za realizaciju ovog akcionog plana procenjena su na 1,2 milijarde dinara, odnosno oko 10,3 miliona evra. Od toga, za 2026. su planirana izdvajanja oko 4,5 miliona evra (532 miliona dinara), za 2027. 3,5 miliona evra (417 miliona dinara), a za 2028. godinu 2,2 miliona evra (260 miliona dinara). Procenu neophodnih sredstava izvršilo je Ministarstvo pravde.

Neke od aktivnosti koje bi trebalo da se preduzmu jesu izrada analize potrebe za uvođenje posebnog krivičnog dela neosnovano bogaćenje, izrada analize rizika na korupciju Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o zdravstvenom osiguranju, Zakona o lekovima i medicinskim sredstvima i Zakona o komorama zdravstvenih radnika, potom izmene i dopune Zakona o zaštiti uzbunjivanja, sprovođenje obuke zaposlenih u pravosuđu, povećanje broja zaposlenih u Agenciji za sprečavanje korupcije i Savetu za borbu protiv korupcije...

Problemi sa korupcijom sve veći

Uprkos tome što su borbi protiv korupcije namenjeni milioni evra, Srbija se po pitanju percepcije korupcije kotira sve lošije. Prema istraživanju Transparentnosti, Srbija je tokom 2025. godine na rangiranju zemalja i teritorija po

Indeksu percepcije korupcije (CPI – Corruption Perception Index) sa skorom 33 i 116. pozicijom na tabeli dodatno pogoršala rezultat i prvi put je rangirana najlošije u regionu. Naime, indeks Srbije je za dva poena niži nego prethodne, 2024. godine, i najniži od 2012, kada je uvedena postojeća metodologija ocenjivanja. Zemlje su rangirane od 0 (izuzetno korumpirane) do 100 (veoma „čiste“). Poređenje po poziciji na tabeli u odnosu na broj rangiranih zemalja pokazuje da je ovo najlošiji plasman od 2004.

Na ovogodišnjoj listi globalne organizacije Transparency International (TI), ukupno su 182 zemlje i teritorije, a pozicija Srbije je za čak 45 mesta lošija od najbolje zabeležene pre 10 godina. U odnosu na ostale zemlje sa Zapadnog Balkana i bivše Jugoslavije, Srbija je najlošija, prvi put iza Bosne i Hercegovine (34), a u celoj Evropi iza nje su samo Belorusija (31), Turska (31) i Rusija (22). Na vrhu globalne liste su Danska (89) i Finska (88), a na samom dnu Somalija (9) i Južni Sudan (9). Ocena Srbije je devet poena ispod globalnog proseka, a 29 poena niža od proseka Evropske unije.

Iako borba protiv korupcije jeste dobra stvar, sam plan ima određenih manjkavosti. Kako za Novu ekonomiju objašnjava Nemanja Nenadić, programski direktor organizacije TS, Akcioni plan usvojen je pre nekoliko dana, dok je prošli plan istekao 2025. godine, tako da je postojao period od oko šest meseci koji nije iskorišćen čak ni za to da se sprovedu aktivnosti koje su bile planirane prethodnim planom. To se pogotovo odnosi na one aktivnosti za čije sprovođenje nije potrebno izdvajati dodatna finansijska sredstva.

“Koliko mali značaj Vlada Srbije daje planu može da se videti na osnovu toga što, nakon usvajanja, nije održana konferencija na kojoj bi se javnosti

predstavio plan, a koji bi održali premijer i ostali koji su glasali za njegovo usvajanje. To je zbog toga što kod njih postoji svest da bi plan, čak i ako bi se primenio u potpunosti u okviru planiranih rokova, imao vrlo ograničene efekte na problematične situacije. Takođe, Transparentnost je imala priliku da tokom izrade daje predloge, od kojih većina nije prihvaćena, uključujući najbitnije za poboljšanje pravnog okvira i prakse za borbu protiv korupcije”, kaže Nenadić za Novu ekonomiju.

Najvredniji poslovi se planiraju netransparentno

Nenadić objašnjava da je jedan od najvećih uzroka korupcije to što se najvredniji poslovi planiraju netransparentno i ugovaraju se bez konkurencije. To se, smatra naš sagovornik, može rešiti jednostavno – tako što će Vlada prestati tako da ugovara poslove, bilo na osnovu međunarodnih sporazuma, bilo na osnovu donošenja zakona koje usvaja Skupština. Potrebno je, takođe, da se stvore preduslovi za ispitivanje efekata ugovorenih poslova, jer smo, smatra Nenadić, na osnovu objavljivanja jednog takvog ugovora videli da cena nije bila opravdana, a čak je i Tužilaštvo za organizovani kriminal (TOK) imao elemente za pokretanje istrage protiv članova Vlade i državnih preduzeća zbog ugovaranja posla.

“Svakome je jasno da je jedan od najvećih problema to što korupcija ostaje, ne samo nekažnjena, već i neotkrivena, jer se koruptivni poslovi uvek ugovaraju u tajnosti, ali i kada se obelodani, tužilaštvo ne reaguje. Trebalo bi obezbediti mere tako da ovakvih situacija ne bude”, kaže Nenadić.

Jedna od aktivnosti u planu koji je Vlada usvojila, a čija je realizacija bila planirana za drugi kvartal ove godine, jeste "izrada analize Zakona o finansiranju političkih aktivnosti u cilju preciziranja bitnih obeležja bića tog krivičnog dela i prekršaja iz navedenog zakona". Bilo bi logično, kaže Nenadić, da su nakon analize predložene izmene definicije nekih dela, koje je trebalo predstaviti široj javnosti. On podseća i da je ODIHR, na osnovu čijih preporuka su ove izmene i najavljene, u prvom mišljenju naveo da ništa nije urađeno da bi se uspostavio sistem sankcija koje bi bile odgovarajuće i srazmerne.

Nenadić smatra da je potrebno naglasiti značaj Saveta za borbu protiv korupcije. "To je izuzetno značajna institucija, a ova politička garnitura je, između ostalog, došla na vlast na talasu obećanja da će rešiti sporne situacije, recimo u postupcima privatizacije, o kojima je Savet pisao u svojim izveštajima.

Savet je od 2012. godine objavio na desetine novih izveštaja, ali Vlada na njih nije reagovala, ili je reagovala potpuno neadekvatno, u vidu uvreda na račun članova Saveta. Umesto da se obezbedi da izveštaji budu ispitani, imamo nešto neodređeno, meru da se uspostavi saradnja Vlade i Saveta. Planirano je da se to uradi u poslednjem kvartalu 2026, ali pitanje je zašto se ne uradi odmah", kaže Nenadić.

Šta fali u planu?

"Akcioni plan ne sadrži odgovor koji bi rešio problem koji u praksi postoji poslednjih godinu dana, a to je da je policija, kada su pokretane istrage zbog korupcije na visokom nivou, uskratila podršku tužiocima. To je ogroman problem, jedna od najštetnijih stvari, a za taj problem se ne nudi rešenje", kaže Nenadić.

Postoje još neke stvari koje su iz plana izostale, a važne su. To su, smatra Nenadić, izmene Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja. "To je očigledan problem, jer Vlada uopšte ne poštuje zahteve za pristup informacijama od javnog značaja. Srbija je trebalo da reši ovaj problem još 2022. godine i omogući žalbe protiv postupanja Vlade, koje se podnose povereniku za informacije od javnog značaja. Jedino što je trenutno moguće jeste pokretanje Upravnog spora, koji traje godinama", kaže Nenadić.

Ipak, Nenadić kaže da postoje mere koje će biti korisne, iako one neće značajno uticati na smanjenje korupcije. "Ima stvari od kojih će biti koristi, ali one nisu dovoljne za značajan pomak i male su verovatnoće da će strategija ostvariti svoj cilj, koji se meri time da li se poboljšao indeks percepcije korupcije, odnosno da li ćemo se do 2028. godine pomeriti sa 35. ga 43. mesto, pogotovo što, nakon usvajanja strategije, ne samo da nismo napredovali, nego smo po indeksu nazadovali", zaključuje Nenadić.

Saopštenja

Mišljenje ODIHR potvrđuje da je rasprava o predlogu izmena Zakona o finansiranju političkih aktivnosti preuranjena

30. juna 2026.

Predložene izmene Zakona o finansiranju političkih aktivnosti ne ispunjavaju neke od ključnih preporuka ODIHR, ocenila je Transparentnosti Srbije¹, a to je i potvrđeno u danas objavljenom mišljenju ODIHR². Pošto je izvesno da će vlast, kako bi dobila pozitivno mišljenje, dopunjavati ovaj predlog, javna slušanja koja se organizuju tokom ove nedelje su preuranjena.

Kako ODIHR ističe, ključna nerešena pitanja tiču se sankcija koje treba da budu „srazmerne i odvraćajuće“, pravovremene dodele sredstava iz budžeta za finansiranje kampanje, mera za zaštitu od zloupotrebe javnih resursa i mera koje bi pospešile aktivnije učešće žena u političkom životu. Kada je reč o kontroli primene Zakona, što je po iskustvu TS mnogo veći problem od slabosti bilo kog propisanog pravila, ODIHR traži **preciziranje nadležnosti i rokova za postupanje** Agencije za sprečavanje korupcije i ukazuje da bi metodologija po kojoj se vrše provere takođe morala da bude javno dostupna.

U vezi sa ovim pitanjima, podsećamo da je Transparentnost Srbija dala konkretne predloge za bolje definisanje **krivičnih dela** koja se tiču nezakonitog finansiranja.³ Kada je reč o **dužnostima Agencije**, TS je dala predlog načina na koji bi se ona mogla definisati u Zakonu, kao i za propisivanje dužnosti Agencije za sprečavanje korupcije u postupku kontrole⁴. Da su takve dužnosti propisane, ne bi se moglo desiti da politička stranka organizuje miting uz troškove koji se mere milionima evra, uz direktno učešće javnih institucija i brojne javno iznete sumnje o uticaju na zaposlene u javnom sektoru da na njemu učestvuju, a da Agencija ne utvrdi činjenice o zakonitosti finansiranja neposredno nakon događaja.

ODIHR je u svom mišljenju potvrdio stav TS **da su limiti za troškove izborne kampanje** previsoki,⁵ kako za nacionalne (6-7 miliona evra), tako i za lokalne izbore (između 400 hiljada i milion evra po jednom gradu

¹ <https://www.transparentnost.org.rs/sr/aktivnosti-2/saoptenja/13043-izmene-zakona-o-finansiranju-politickih-aktivnosti-ne-ispunjavaju-kljucne-preporuke-odhir>

²

https://odihr.osce.org/sites/default/files/documents/official_documents/2026/06/ODIHR_Legal_Opinion_SRB_CF%20Law_29.06.2026.pdf

³ https://preugovor.org/upload/document/preugovor_amandmani_na_kz_final_sr.pdf

⁴

<https://www.parlament.gov.rs/upload/documents/dokumenta/16%20PREDLOG%20TS%20PREPORUKA%20ODIHR%2016%202023%2017%202022%204%202017.docx>

⁵ Prema aktuelnom predlogu, ni jedna lista ili predsednički kandidat ne bi smela imati troškove veće od 6 miliona evra (7 miliona za dva izborna kruga predsedničkih izbora). To znači da bi kod objedinjenih izbora, limit bi bio 12

ili opštini), ali nije dao konkretne predloge. Imajući u vidu propisane limite iz država koje su uporedive sa Srbijom (Češka, Bugarska, Hrvatska, Slovačka) Transparentnost Srbija je predložila granicu troškova od 300 miliona dinara (oko 2,5 miliona evra) za republičke izbore⁶. Dodatno, iako je ODIHR zatražio **propisivanje sankcija u slučaju kršenja ovih pravila**, njih u predlogu zakona nema.

Kada je reč o uređenju „**kampanje trećih lica**“, kako bi se sprečilo zaobilazno kršenje pravila o finansiranju kampanje, ODIHR potvrđuje da je normu potrebno precizirati. Slično tome, preciziranja se traže i u nekoliko drugih odredaba.

Novinu u ovom mišljenju predstavlja to što se traži **izričito uređivanje finansiranja kampanje od strane kandidata na izborima**, a što aktuelni zakon ne prepoznaje. Uvođenje ovakvih pravila bi bilo logično, naročito kada je reč o predsedničkim izborima, jer nema opravdanog razloga da za pojedince koji žele da finansiraju sopstvenu kampanju važe isti limiti kao za bilo kog drugog građanina (oko 5000 evra po novom predlogu). Međutim, Transparentnost Srbija ističe da bi u tom slučaju bilo ključno uspostaviti mehanizam provere, kako bi se ustanovilo da li je zaista reč o sredstvima kandidata ili nekih skrivenih donatora.

Podsećamo da predlog zakona sadrži štetnu promenu koja će podstaći podnošenje izbornih lista zarad dobijanja budžetskog novca. Iako formalno ostaje na snazi dužnost podnosilaca izbornih lista i predlagača predsedničkih kandidata koji dobiju manje od 1% glasova da dobijeni novac vrate u budžet, ukidanje dužnosti polaganja „izbornog jemstva“ će učiniti prinudnu naplatu nemogućom u najvećem broju slučajeva. U slučaju istovremenog održavanja predsedničkih i parlamentarnih izbora, na osnovu dosadašnjih iskustava, TS procenjuje da bi šteta mogla da bude oko 2,5 miliona evra. U vezi sa tim, Transparentnost Srbija se obratila Odboru za finansije Narodne skupštine, sa predlogom da se ove štetne posledice umanje uvođenjem lične i solidarne odgovornosti fizičkih lica, u slučaju nemogućnosti prinudne naplate od stranke ili grupe građana⁷.

Budući da će vlast svakako morati da podnese izmenjeni predlog zakona, ukoliko želi da dobije pozitivno mišljenje ODIHR, javna slušanja najavljena za ovu nedelju⁸ su preuranjena. Pored toga, smisleno učešće javnosti se može obezbediti u većoj meri ako bi nacrt zakona pripremila Ministarstvo, a predložila Vlada, jer bi tada postojala dužnost da se navedu razlozi za prihvatanje i odbijanje svakog predloga sa javne rasprave.

(13) miliona evra. Poređenja radi, to je više od ukupnih *prijavljenih* troškova koalicije koju je predvodila SNS 2022 (oko 10 miliona), kada su bili objedinjeni parlamentarni, predsednički i beogradski izbori. Kada se ima u vidu da na izborima tokom poslednje decenije najveća vladajuća stranka na republičkim izborima troši više nego sve druge stranke zajedno, dok za pojedine lokalne izbore na stranke vlasti odlazi i 90% prijavljenih troškova, jasno je da ova norma ne bi ostvarila cilj zbog koga se ograničenje uvodi.

⁶ https://www.transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/TS_komentari_i_predlozi_ZFPA_Maj_2024.pdf

⁷ https://www.transparentnost.org.rs/images/Dopis_Odboru_za_finansije_-_predlog_ZFPA.pdf

⁸ <https://www.parlament.gov.rs/aktivnosti/narodna-skupstina/radna-tela/javna-slusanja.3012.html?submitted=true&odbor=0&saziv=0&offset=5>

Inicijative i analize

Rezervisani korisnici budžetske rezerve

28. juna 2026.

Vlada Srbije i Ministarstvo finansija nastavljaju da ignorišu savete Fiskalnog saveta u vezi sa budžetskom rezervom, koju ovo telo označava kao „jedan od najmanje regulisanih mehanizama u sistemu javnih finansija“.

Budžetska rezerva, naime, dozvoljava Vladi da troši određeni iznos bez odobrenja parlamenta, i trenutno je reč o više od 800 miliona evra, s obzirom na to da je iznos rezerve Zakonom o budžetskom sistemu postavljen na 4% budžetskih prihoda. Fiskalni savet je više puta prethodnih godina upozoravao da bi iznos tekuće budžetske rezerve trebalo da se postepeno smanji sa sadašnjih 4% na 2%, koliko je bila do 2015. godine.

Budžetska rezerva bi trebalo da se koristi za finansiranje manjih, nepredvidivih rashoda, ali ona se, ukazuje Fiskalni savet u Mišljenju na nacrt Fiskalne strategije za 2027. sa projekcijama za 2028. i 2029. godinu, već godinama koristi i za finansiranje politika i rashoda mimo usvojenog budžeta, a koji po svojoj prirodi nisu ni izuzetni ni nepredvidivi.

Fiskalni savet je, stoga, pored predloga da se dozvoljeni iznos budžetske rezerve smanji sa sadašnjih 4% budžetskih prihoda, ukazivao i na potrebu da se jasnije definišu uslovi pod kojima se ova sredstva mogu koristiti i da se unapredi transparentnost u njenom korišćenju.

Neke od ovih izmena bile su planirane sredinom 2025. godine u prvoj verziji Fiskalne strategije za 2026. godinu. Međutim, već revidirana verzija te Strategije, koja je objavljena krajem 2025. godine, ove važne mere potpuno je izostavila – bez bilo kakvog objašnjenja.

Slično se dešava i s novom Strategijom koja ponovo ne tretira ovo pitanje na odgovarajući način, navodi Fiskalni savet. Ovo telo je u Mišljenju izrazilo nadu da će država iskrostiti priliku da uredi ovu oblast u okviru izmena Zakona o budžetskom sistemu. Nacrt Zakona o budžetskom sistemu koji je objavilo Ministarstvo finansija i o kome je održana javna rasprava tokom aprila, zadržao je odredbu kojom se iznos tekuće budžetske rezerve propisuje na 4% prihoda. Sudeći po izveštaju o javnoj raspravi, nije bilo predloga da se ovaj procenat smanji.

Država ne samo što ignoriše predloge Fiskalnog saveta, već u praksi demonstrira i kako se budžetska rezerva ne koristi za ono što je namenjena – za neplanirane svrhe za koje nisu utvrđene aproprijacije ili za svrhe za koje se u toku godine pokaže da aproprijacije nisu bile dovoljne. Kako drugačije tumačiti da transferi počinju već u januaru.

Tako je u 2026. godini, od 12. januara do 6. juna, samo preko Generalnog sekretarijata Vlade, raspodeljeno je više od dve milijarde dinara Košarkaškom savezu Srbije, Fudbalskom savezu i Srpskoj pravoslavnoj crkvi.

Toliko i o ignorisanju Fiskalnog saveta koje je 2024. godine upozorio da se finansiranje sporta i sportskih saveza prekomerno oslanja na tekuću budžetsku rezervu, „zbog čega je potrebno unaprediti budžetiranje sredstava u ovoj oblasti“.

Naime, „glavni način za redovno finansiranje sporta ide preko Ministarstva sporta, kroz program za razvoj sistema sporta, za šta se na godišnjem nivou prosečno izdvajalo tri do četiri milijardi dinara“, ali je u periodu od 2018. do 2023. dodatni kanal za finansiranje ove oblasti bila tekuća budžetska rezerva, iz koje se izdvajalo u proseku preko jedne milijarde dinara godišnje.

Od tog izveštaja Fiskalnog saveta Vlada je „unapredila“ finansiranje iz budžetske rezerve – Košarkaši savez je u prvih pet meseci 2026. godine dobio 1.026.100.000 „za redovan rad“. Što je više od budžeta KSS za 2026. godinu jer njihov plan predviđa ukupne prihode od 866 miliona dinara, od toga od Ministarstva sporta 180 miliona i od Vlade Srbije 100 miliona.

Fudbalski savez Srbije dobio je u 2026. godini iz budžetske rezerve „za redovan rad“ 734.150.000, što je oko 20% ukupnog budžeta FSS. Budžet FSS ne može se naći na sajtu, ali su mediji u januaru izvestili da je Izvršni odbor usvojio budžet od 32.234.253. evra (oko 3.770.000.000 dinara)

SPC je u pet navrata dobila novac iz budžetske rezerve preko Generalnog sekretarijata – ukupno 209.700.000, od toga 56.300.000 za obnovu ili izgradnju dva hrama i jednog patrijaršijskog dvora, a 153.400.000 kao finansijska pomoć za Eparhiju bihačko-petrovačku (118 miliona) i Eparhiju budimsku (35,4 miliona).

Generalni sekretarijat je preko aproprijacije 481 (nevladine organizacije, gde spadaju i sportski savezi i crkve), pored KSS; FSS i SPC izdvojio sredstva i za još dve namene: Slovačka evangelička crkva augzburške veroispovesti dobila je finansijsku pomoć od 283.200.000, a Savez Srba iz Crne Gore u Beogradu 7.565.000.

Inače, za Slovačku evangeličku crkvu a.v. šira javnost je čula krajem 2023. kada je odlikovala Aleksandra Vučića za „izuzetne zasluge i podršku slovačkoj crkvi i narodu“, dok je na čelu .Saveza Srba iz Crne Gore u Beogradu, osoba predstavljena kao profesor fizičkog, književnik, majstor karatea, narodni guslar, osnivač SNS-a i član GO i IO SNS.

Prijava Agenciji za sprečavanje korupcije

30. juna 2026.

Monitoring tim organizacije Transparentnost Srbija podneo je prijavu Agenciji za sprečavanje korupcije zbog sumnje na kršenje Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i Zakona o sprečavanju korupcije, kao i drugih propisa:

Predmet: Prijava sumnje zbog kršenja Zakona o finansiranju političkih aktivnosti i Zakona o sprečavanju korupcije, kao i drugih propisa, zbog čega je treba ujedno tretirati i kao predstavku iz člana 87. Zakona o sprečavanju korupcije.

Ova prijava, odnosno predstavka, odnosi se na niz činjenica koje izazivaju sumnju u kršenje zakona iz nadležnosti Agencije ili koji predstavljaju moguću korupciju na osnovu definicije iz Zakona o sprečavanju

korupcije, a koje su u vezi sa javnim okupljanjem održanim ispred Doma Narodne skupštine u Beogradu, 27.6.2026. godine.

1. Prema dostupnim informacijama stvarni organizator javnog okupljanja (mitinga) je politički subjekt, dok je zvanično skup organizovalo udruženje. To stvara sumnju da troškovi koji su povezani sa mitingom (koreografija, nastupi zabavnog karaktera, prevoz učesnika, podela hrane i slično) neće biti evidentirani ili da neće biti evidentirani u potpunosti u skladu sa Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti.

Na navedeni zaključak upućuje činjenica da je 30. maja 2026. najavljeno održavanje skupa „vladajuće stranke“ u centru Beograda. Videti, na primer, ovde: https://srpske.rs/vesti/politika/2026/05/30/vucic-izbori-ove-godine-skup-sns-27-juna?utm_source=chatgpt.com

Zatim, neposredno pred skup: <https://www.nin.rs/politika/vesti/116691/vucic-otkrio-detalle-skupa-u-beogradu-predstavljamo-planove-za-buducnost-srbije>

Takođe, Srpska napredna stranka je objavila nekoliko promotivnih video-klipova na društvenim mrežama, u kojima su građani pozvani da učestvuju na ovom skupu. Videti, na primer, ovde: <https://www.youtube.com/watch?v=PW1FPr6YOIU> i ovde: <https://www.instagram.com/reel/DZ-m-0HAtPB/>

Kao zvanični organizator skupa, sudeći po saopštenju MUP navedeno je udruženje „Pokret za narod i državu“: https://mup.gov.rs/wps/portal/sr!/ut/p/z1/04_Sj9CPyKssy0xPLMnMz0vMAfIjo8zi_S19zQzdDYy83c1cjQwcA80tXbxdLYwtPAzOw_Wj9KOASgxAECd_eDiovig4HhIn8SSPP2C7LxvAITcRCg!/?1dmy&urile=wcm%3apath%3a%2Fpublic_latin%2Fpocetna%2Faktuelno%2Fsaopstenja%2Fd3161e73-efc9-4074-9331-9349bd95504a

S druge strane, to udruženje ni na koji način nije najavljivalo održavanje ovog skupa, niti ima javno poznate kanale komunikacije sa javnošću (veb-sajt, društvene mreže). Pri tom, prema zvaničnim izveštajima, ovo udruženje je nakon registrovanja početkom 2025, tokom cele te godine bilo „neaktivno“, kako se može videti iz njihovog finansijskog izveštaja, što stvara sumnju da je moglo da organizuje skup sa većim brojem učesnika i skupom opremom:

<https://fin.apr.gov.rs/JavnaPretraga/FiDetails?mbr=28396961&rnd=e695afd8-cafa-43d0-9f03-15bd920f5590&tknfv=?2890fb5f-bdcd-4c54-922b-a1f3daec11p1p1p>

2. U organizaciji događaja učestvovala su pojedine javne institucije, što stvara sumnju da je reč o nedozvoljenom prilogu u vidu besplatne usluge učinjene političkom subjektu. Videti, na primer, ovde: <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/zasto-je-promotivni-stand-turisticke-organizacije-nis-ucestvovao-na-mitingu-sns-u-beogradu-27-juna/> i ovde: <https://www.danas.rs/vesti/politika/srce-ko-placa-vucicev-miting/>
3. U periodu pre skupa objavljen je veći broj informacija o navodnim pritiscima na zaposlene u javnom sektoru i druga lica radi učešća na ovom javnom skupu. Videti, na primer, ovde:
- 4.

<https://www.danas.rs/vesti/politika/brojni-pritisci-na-zaposlene-u-javnom-sektoru-da-idu-na-miting-vlasti-27-juna-nis-moj-grad-nudi-pravnu-pomoc-ugrozenima/>

<https://www.novidss.rs/srl/news/42155/details/w/0/masovni-pritisci-na-zaposlene-da-prisustvuju-mitingu-27-juna/>

https://www.youtube.com/watch?v=bmv3_cdcfDs

<https://www.danas.rs/vesti/politika/ozon-pres-pritisci-na-radnike-da-ucestviju-na-mitingu-sns-kvot-od-dvesta-ljudi-do-tri-hiljade/>

<https://crt.rs/prisustvo-dobrovoljno-ali-obavezno-kako-se-pune-redovi-na-sns-skupu-27-juna/>

Ukoliko su ovi navodi tačni, to bi značilo da su rukovodioci u institucijama javnog sektora zloupotrebili svoje funkcije i ovlašćenja, kako bi obezbedili korist za politički subjekt sa kojim su povezani.

4. Na mnogim mestima na internetu i na društvenim mrežama su objavljene informacije da su pojedinim licima isplaćivane dnevnice. Videti, na primer ovde:

<https://www.danas.rs/vesti/politika/sajn-vlast-ponovo-zloupotrebila-rome/>

Isplata dnevnica za učešće na skupu političkog subjekta nije protivzakonita, ali postoji obaveza evidentiranja takvih troškova, što isti politički subjekt nije učinio u prethodnim prilikama (skup u beogradskoj „Areni“ u vezi sa kampanjom za izbore u deset gradova i opština u martu 2026), a što stvara sumnju da bi kršenje zakona moglo biti ponovljeno.

5. U javnosti su objavljeni podaci koji ukazuju na to da su privredna društva pružila političkom subjektu usluge pod uslovima koji odstupaju od tržišnih. Naime, objavljena je informacija da je autobuski prevoznik, kako bi udovoljio potrebama političkog subjekta, ukinuo polaske na svojim redovnim linijama. Ukoliko su ove informacije istinite, u pitanju bi bio prilog koji uopšte nije dozvoljen, jer je u pitanju usluga koju taj autobuski prevoznik uopšte ne nudi drugim potencijalnim korisnicima. Videti ovde: <https://nova.rs/vesti/politika/milosevic-nisekspres-ukida-polaske-zbog-sns-mitinga-treba-da-obezbede-130-autobusa-za-prevoz-vucicevih-simpatizera/>
6. Na ovom javnoj skupu je među govornicima bio i javni funkcioner – predsednik Republike. Iako bi se moglo očekivati da će na ovom događaju govoriti u svojstvu funkcionera političkog subjekta, sudeći po izveštajima sa događaja (uključujući i onaj sa zvanične veb-prezentacije političkog subjekta), govorio je u svojstvu predsednika Republike. U svakom slučaju, ako je namera javnog funkcionera bila da govori u drugom svojstvu, to nije bilo na nedvosmislen način predloženo sagovornicima i javnosti, a što je javni funkcioner bio u obavezi da učini na osnovu člana 50. Zakona o sprečavanju korupcije.

https://www.rtv.rs/sr_ci/politika/na-velikom-skupu-sns-a-u-beogradu-vucic-porucio-za-nekoliko-nedelja-podnecu-ostavku-izborna-lista-sns-a-da-se-zove-ujedinjena-srbija_1725033.html

<https://www.youtube.com/watch?v=Edce6xJloKw>

https://www.sns.org.rs/novosti/vesti/vucic-sacuvati-smo-mir-u-najtezim-uslovima?_cf_chl_f_tk=sfm_6E8wZISDrjuArE2yzl8zOpTokSOpHyuBmvXNWCU-1782827179-1.0.1.1-xvyajshPX4NRv.Zcng0ZolsWjePnxodnxaE4lwlWfVU

<https://www.rts.rs/vesti/politika/5983229/vucic-moj-predlog-je-da-se-nasa-lista-za-izbore-zove-ujedinjena-srbija-bicu-predsednik-jos-nekoliko-nedelja.html>

7. Ministarstvo unutrašnjih poslova je iznelo procenu broja učesnika javnog okupljanja od 207 hiljada ljudi, što je značajno više od procena koje su dali stručnjaci u toj materiji.

https://mup.gov.rs/wps/portal/sr!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfIjo8zi_S19zQzdDYy83c1cjQwcA80tXbxdLYwtPAz0w_Wj9KOASgxwAEcD_eDiovig4Hhln8SSPP2C7LxyAITcRCg!/?1dmy&urile=wcm%3a%2Fpublic_latin%2Fpocetna%2Faktuelno%2Fsaopstenja%2Fd3161e73-efc9-4074-9331-9349bd95504a

<https://n1info.rs/vesti/arhiv-javnih-skupova-objavio-procenu-koliko-je-ljudi-bilo-tokom-govora-vucica/>

MUP nije objavio informacije na osnovu kojih bi se mogla potvrditi verodostojnost procene koju je dao ovaj državni organ ili koja bi ukazala na nedostatke u metodologiji drugih procenitelja.

Iz izjava pojedinih funkcionera političkog subjekta može se zaključiti da je broj učesnika ovog okupljanja bio bitan za interese političkog subjekta.

Videti, na primer, ovde:

<https://www.politika.rs/scc/clanak/766691/mali-na-jucerasnjem-skupu-200-000-ljudi-vec-sutra-novi-ekonomski-program>

Z

bog toga se ova prijava odnosi na sumnju da su odgovorna lica u MUP, u nameri da pogoduju interesima političkog subjekta, uvećali procenu broja učesnika javnog okupljanja i predočili je javnosti.

30.6.2026.

Tim za monitoring Transparentnost Srbija

Mediji

Pet najskupljih projekata poskupelo za pet milijardi evra

Radar, Nataša Korlat, 25. juna 2026.

Najmanje 4,8 milijardi evra više koštaće pet najskupljih državnih projekata u odnosu na njihovu početnu cenu ili planiranu vrednost. Mada većina, kada se govori o enormnim troškovima, prvo pomisli na Ekspo ili Nacionalni stadion, kako sada stvari stoje, najviše javnog novca otići će na Moravski koridor. Umesto 745 miliona evra tu saobraćajnicu platićemo više od 2,1 milijardu evra, jer su do početka juna za nju iz budžeta već isplaćene dve milijarde evra ili 234,4 milijarde dinara, otkriva Radar. ,

Najviše je, ipak, poskupeo auto-put od Beograda do Zrenjanina. Njegova cena skočila je sa 280 miliona na neverovatnih 1,6 milijardi evra. Iako se činilo da je stvar završena, i to nažalost uz tragediju, nismo još otplatili ni prugu od Novog Sada do državne granice sa Mađarskom, jer kineskim izvođačima, koji tek treba da budu saslušani pred državnim organima, moramo da uplatimo još najmanje oko 80 miliona evra.

Kasa države Srbije prethodnih godina široko se otvarala za strane investitore, pretežno kineske, i njihove srpske podizvođače, po pravilu bliske SNS-u, a novac im se isplaćivao bez ikakve zadržke. Utisak je da su cene najvećih državnih projekata neumoljivo rasle i da su bez ikakve kontrole potpisivani aneksi kojima su početne cene drastično uvećavane. U nekim slučajevima planirana vrednost radova porasla je skoro šest puta ili za više od 1,5 milijardi evra.

Skakanje cena, odnosno enormna poskupljenja državnih projekata toliko su postala učestala da bismo se, gotovo sa sigurnošću, usudili reći da nema onog koji je ostao u granicama procenjene vrednosti. I što je najgore, poskupljenja nisu bila nimalo simbolična. Naprotiv. Možda je i najdrastičniji primer izgradnja 56 kilometara dugog auto-puta od Beograda do Zrenjanina, za koji je predsednik Srbije Aleksandar Vučić rekao da će koštati 280 miliona evra.

„Za Južni Banat važna je saobraćajnica Beograd – Zrenjanin, od Pupinovog mosta 56 kilometara do Zrenjanina. To je auto-put koji pregovaramo sa Kinezima da bude urađen i, ako se ne varam, tu bi cena bila oko 280 miliona evra. Kao što je 50 kilometara Zrenjanin – Novi Sad oko 250 miliona. Dakle, ukupno oko 530 miliona evra“, otkrio je Vučić u februaru 2019, kada je, kao i obično, pričao o tome koji će sve projekti da budu urađeni u narednom periodu.

Međutim, iz razloga koji se može samo naslutiti, računica nije bila ni blizu tačna. Četiri godine kasnije potpisan je ugovor za auto-put Beograd – Zrenjanin – Novi Sad sa kineskom kompanijom China Shandong International Economic and Technical Cooperation Group.

Njegova vrednost iznosila je ne 530 miliona evra kako je rekao predsednik, već čak 1.596.350.000 evra. Iako je i ta cifra čak tri puta veća od one koju je pominjao Vučić, ni ona nažalost nije konačna. Sudeći po Fiskalnoj strategiji za 2027, sa projekcijama za 2028. i 2029, krajnja cena biće drastično veća, jer će samo deonica od Beograda do Zrenjanina koštati 187,6 milijardi dinara ili oko 1,6 milijardi evra.

Teško je i pretpostaviti koliko će nas još milijardi koštati deonica od Zrenjanina do Novog Sada, jer je nejasno kojom brzinom će dalje rasti cena. Do početka juna, kako Radar saznaje, za ovaj projekat potrošena su 143 miliona evra, što je više od polovine sume o kojoj je govorio Vučić, a radovi su tek počeli.

I Moravski koridor, odnosno auto-put od Pojata do Preljine je daleko premašio prvobitno planiranu cenu. Po ugovoru iz 2019. sa američko-turskim konzorcijumom Behtel-Enka za tu saobraćajnicu dužine 112,3 kilometra predviđena je cena od 745 miliona evra. Međutim, od tada do danas vrednost radova je enormno skočila, pa će nas taj projekat, prema podacima iz Fiskalne strategije, koštati oko 252 milijarde dinara ili oko 2,15 milijardi evra, a može se očekivati da će konačna cena biti veća bar za nekoliko stotina miliona evra. Srpski zvaničnici nisu objasnili zašto je došlo do ogromnog povećanja cene tog projekta.

Behtel je u odgovorima srpskom Forbsu naveo da se „jedinična cena izgradnje tog auto-puta nije promenila“, te da u trenutku potpisivanja ugovora projekat „nije bio u potpunosti razrađen“.

„Ugovor je omogućio dalji razvoj projekta i dodatno preciziranje ključnih elemenata. Sadržao je i standardnu eskalacionu formulu koja je omogućila prilagođavanje cene tokom pandemije i nakon početka rata u Ukrajini“, rekli su u Behtelu i dodali da je cena projekta povećana i zbog dodatnih radova, uključujući sistem zaštite od poplava na reci Zapadna Morava, kao i uvođenje „inteligentnog sistema upravljanja saobraćajem“, mada nema informacija da je sa tom kompanijom potpisan ijedan aneks.

Dodeljivanje posla američko-turskom konzorcijumu takođe je bilo upitno, jer tendera raspisanog po Zakonu o javnim nabavkama nije ni bilo. Raspisan je javni poziv, a uslovi su bili regulisani Uredbom Vlade Srbije. Mediji su pisali da su oni bili tako postavljeni da ih je malo ko mogao ispuniti. Na kraju, pretpostavljalo se da će posao dobiti upravo Behtel i Enka, jer je sa njima prethodno potpisan Memorandum o razumevanju, a na kraju su jedini i dostavili ponudu.

Do danas nije zvanično saopšteno koje su sve srpske firme angažovane na Moravskom koridoru, a jedino je u javnost „isplivala“ informacija da radove izvodi i Goter konstrukš, čiji je suvlasnik Kostadin Terzić, sin direktora FK Crvena zvezda Zvezdana Terzića. Nije jasno zašto bi podatak o podizvođačima bio tajna.

Dva najskuplja i ključna projekta zbog kojih se izmeđuostalog i odlažu izbori je izgradnja kompleksa za međunarodnu specijalizovanu izložbu Ekspo 2027 i Nacionalnog stadiona. Fiskalni savet je izračunao da bi nas ti projekti mogli koštati i do 3,4 milijarde evra. U Fiskalnoj strategiji Ministarstvo finansija objavilo je da će nas Ekspo koštati 1,22 milijarde, što je cifra koja se uklapa u onu o kojoj su govorili visoki državni zvaničnici. Ipak, ona nije konačna. U istom tom dokumentu piše da će nas nabavka opreme, izgradnja hangara i pratećih objekata koštati još 75 miliona, dok ćemo za linijsku infrastrukturu i toplotni izvor izdvojiti još 509 miliona evra.

Predsednik Vučić svojevremeno je rekao da ćemo za Nacionalni stadion izdvojiti 150 miliona evra. Radovi nisu ni na pola puta, a cena je već narasla na 640,7 miliona evra. Ni to, takođe, nije konačna cifra, jer ćemo

prugu od Zemun Polja do Nacionalnog stadiona morati da platimo oko 403 miliona evra. I na ova dva projekta radi poznata kineska kompanija Pauer Čajna, a sa njom i niz srpskih podizvođača, poput Milenijum tima i Mostogradnje ing, koji su u vlasništvu biznismena Ivana Bošnjaka i Stojana Vujka. Na tim kompleksima, svaka u svojoj oblasti, rade i neke druge poznate firme bliske vlasti, kao što su Energotehnika Južna Bačka i Konkord vest, iza kojih stoje Dragoljub Zbiljić i Željko Drčelić.

Novo povećanje cene uslediće i za projekat rekonstrukcije i modernizacije pruge od Novog Sada preko Subotice do državne granice sa Mađarskom, u okviru koje je rekonstruisana novosadska Železnička stanica, gde je u padu nadstrešnice stradalo 16 ljudi. Iako smo kineskim izvođačima, kompanijama CCCC i CRIC već platili 1,25 milijardi evra, ni ta, ionako previsoka, cifra nije konačna. U Fiskalnoj strategiji navode se da je sada procenjena vrednost projekta 155,5 milijardi dinara ili oko 1,32 milijarde evra.

Da je cena već porasla bilo je jasno kada je Vlada krišom usvojila Aneks 5, čija je vrednost iznosila 42,2 miliona dolara. Taj aneks je povučen nakon što je otkriveno da je obuhvaćen istragom koju vodi Tužilaštvo za organizovani kriminal. Međutim, kako je Radar pisao bilo je u planu i usvajanje aneksa 6, čija bi vrednost iznosila oko 40,3 miliona dolara.

S druge strane, planirani su i novi dodatni radovi koji nisu obuhvaćeni svim do tada usvojenim i planiranim aneksima. U dokumentaciji u koju je Radar imao uvid pisalo je da bi ti radovi, u koje su uključena i ranija potraživanja sa deonice Beograd centar – Stara Pazova (769.349 dolara), trebalo da koštaju 75,8 miliona dolara. Ovaj iznos, međutim, u trenutku pisanja Plana poslovanja za 2025. još nije bio odobren, a u tom dokumentu je navedeno da je „predmet razmatranja“.

Na sve ovo treba dodati da nas je, prema Nacrtu idejnog projekta rekonstrukcije pruge, koji je izradio CIP, ovaj projekat trebalo da košta oko 681 milion evra. Dostignuta cena u ovom trenutku je za 639 miliona veća.

Na ovom projektu angažovano je desetine srpskih podizvođača, a neki su obuhvaćeni istragom koju sprovodi Tužilaštvo za organizovani kriminal. Kako je Radar objavio, TOK je čak osam puta tražio od policije da sasluša predstavnike kineskih kompanija koje su uključene u ovaj projekat, ali je MUP to ignorisao. Novi zahtev je poslat posle nedavnog sastanka predstavnika Tužilaštva sa pripadnicima SBPOK-a i Poreske policije.

Nemanja Nenadić, direktor organizacije Transparentnost Srbija navodi za Radar da se enormna poskupljenja projekata koji su ugovoreni bez primene Zakona o javnim nabavkama mogu pripisati upravo toj činjenici. „Kada se primenjuje Zakon o javnim nabavkama moguće je ugovoriti dodatne radove ili aneksom povećati cene u nekim situacijama. Na primer, kada je reč o radovima koji se nisu mogli originalno predvideti, a pokaže se da su neophodni, kao i zbog nekih drugih okolnosti. Takođe, moguće je da od početka ugovorite da će cena biti fleksibilna, a ne fiksna i da će zavisiti od cene uvoznih elemenata, kao što su cene građevinskog materijala. Međutim, u praksi javni sektor veoma retko zaključuje takve ugovore, jer novac za isplatu tih radova mora unapred da se obezbedi u budžetu. Kod svih ovih izmena, kada se primenjuje Zakon, postoje limiti, čak i u slučaju nepredviđenih radova. Ti limiti ne mogu da pređu 50 odsto originalne cene. Ukoliko se to desi, mora da se otvori novi postupak nabavke“, objašnjava Nenadić.

Ako se poslovi dogovaraju bez primene Zakona, na osnovu međudržavnog sporazuma i leks specijalisa, onda se ova ograničenja ne primenjuju i budžet Srbije je prepušten na milost i nemilost ljudima iz Vlade i državnih preduzeća koji pregovaraju sa izvođačima radova, upozorava sagovornik Radara.

„Problem je i to da li je inicijalno ugovorena cena projekta bila realna. Ni za to ne postoje nikakve garancije, u situaciji kad se projekat ugovara bez nadmetanja. Početna cena može biti značajno veća od realne. Zbog toga je potrebno prekinuti praksu ugovaranja najvrednijih poslova, izvršiti reviziju svih poslova koji su već ugovoreni na takav način kako bi se koliko-toliko došlo do istine“, smatra Nenadić.

U ovom trenutku verovatno ne postoji nijedan veći projekat u Srbiji za koji je raspisan tender po Zakonu o javnim nabavkama. U praksi to znači da je ponuđač mogao da odredi cenu koliku je hteo, a u najvećem broju slučajeva to su kompanije iz Kine. Tako je, primera radi, vrednost radova na rekonstrukciji pruge od Novog Sada do mađarske granice porasla za skoro 100 odsto, sa 681 milion, kolika je bila procena CIP-a, na 1,25 milijardi evra, koliko je bila vrednost ugovora. Iz Fiskalnog saveta upozoravaju da su troškovi osam velikih putnih pravaca porasli za 80 odsto u odnosu na prvobitno ugovorene iznose. I to je nesumnjivo crveni alarm za sve koji to žele da vide, ako to već nije bio pad nadstrešnice i sve što je usledilo nakon toga.

